C/2024/6820

29.11.2024

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 21ης Οκτωβρίου 2024

σχετικά με την οικονομική, τη δημοσιονομική και τη διαρθρωτική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Κύπρου

(C/2024/6820)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου [1] και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών [2] και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [3], με τον οποίο θεσπίστηκε ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας («μηχανισμός»), άρχισε να ισχύει στις 19 Φεβρουαρίου 2021. Ο μηχανισμός παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στα κράτη μέλη για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, η οποία συνεπάγεται δημοσιονομική ώθηση χρηματοδοτούμενη από την Ένωση. Σε ευθυγράμμιση με τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου συντονισμού των οικονομικών πολιτικών, ο μηχανισμός συμβάλλει στην οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη και στην υλοποίηση βιώσιμων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, ιδίως μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης και για να καταστούν οι οικονομίες των κρατών μελών πιο ανθεκτικές. Συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών και στην τόνωση της ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, στη βελτίωση της εδαφικής συνοχής εντός της Ένωσης και στη στήριξη της συνεχιζόμενης εφαρμογής του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

(2) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου [4] («κανονισμός REPowerEU»), που εκδόθηκε στις 27 Φεβρουαρίου 2023, αποσκοπεί στη σταδιακή κατάργηση της εξάρτησης της Ένωσης από τις εισαγωγές ρωσικών ορυκτών καυσίμων. Με τον τρόπο αυτόν θα βοηθήσει να επιτευχθεί ενεργειακή ασφάλεια και να διαφοροποιηθεί ο ενεργειακός εφοδιασμός της Ένωσης, ενώ παράλληλα θα αυξήσει τη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις

[1] ΕΕ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
[2] ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
[3] Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
[4] Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

ικανότητες αποθήκευσης ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση. Η Κύπρος πρόσθεσε ένα νέο κεφάλαιο για το REPowerEU στο οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, με στόχο τη χρηματοδότηση καίριων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που θα συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων του REPowerEU.

(3) Στις 16 Μαρτίου 2023 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της ΕΕ: προοπτικές μετά το 2030», με σκοπό την τροφοδότηση των αποφάσεων πολιτικής και τη δημιουργία των συνθηκών-πλαισίου για την ενίσχυση της ανάπτυξης. Η ανακοίνωση προσδιορίζει την ανταγωνιστικότητα με βάση εννέα αλληλοενισχυόμενους κινητήριους μοχλούς. Μεταξύ των εν λόγω κινητήριων μοχλών, η πρόσβαση σε ιδιωτικά κεφάλαια, η έρευνα και η καινοτομία, η εκπαίδευση και οι δεξιότητες και η λειτουργία της ενιαίας αγοράς αναδεικνύονται ως πρωταρχικές προτεραιότητες πολιτικής για μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ώστε να αντιμετωπιστούν οι σημερινές προκλήσεις όσον αφορά την παραγωγικότητα και να ενισχυθεί η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα της Ένωσης και των κρατών μελών της. Στις 14 Φεβρουαρίου 2024 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση με τίτλο «Ετήσια έκθεση για την ενιαία αγορά και την ανταγωνιστικότητα 2024». Η εν λόγω ανακοίνωση αναλύει τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και τις προκλήσεις της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς, παρακολουθώντας τις ετήσιες εξελίξεις βάσει των εννέα κινητήριων μοχλών ανταγωνιστικότητας που έχουν καθοριστεί.

(4) Στις 21 Νοεμβρίου 2023 η Επιτροπή ενέκρινε την Ετήσια Έρευνα του 2024 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, η οποία σηματοδότησε την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου συντονισμού των οικονομικών πολιτικών του 2024. Στις 22 Μαρτίου 2024 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τις προτεραιότητες της Ετήσιας Έρευνας του 2024 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, οι οποίες επικεντρώνονται στις τέσσερις παραμέτρους της ανταγωνιστικής βιωσιμότητας. Στις 21 Νοεμβρίου 2023, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης την Έκθεση του 2024 του Μηχανισμού Επαγρύπνησης, στην οποία η Κύπρος συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών που μπορεί να αντιμετωπίζουν ή κινδυνεύουν να αντιμετωπίσουν ανισορροπίες και για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Την ίδια ημερομηνία, η Επιτροπή ενέκρινε επίσης γνώμη σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος του 2024 της Κύπρου. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ και πρόταση σχετικά με την Κοινή Έκθεση του 2024 για την Απασχόληση, όπου αναλύεται η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ ([5]) («σύσταση του 2024 σχετικά με τη ζώνη του ευρώ») στις 12 Απριλίου 2024 και την Κοινή Έκθεση για την Απασχόληση στις 11 Μαρτίου 2024.

(5) Στις 30 Απριλίου 2024 τέθηκε σε ισχύ το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης της Ένωσης. Το πλαίσιο περιλαμβάνει τον νέο κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία, τον τροποποιημένο κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου ([6]) για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, καθώς και την τροποποιημένη οδηγία 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου ([7]) σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών. Οι στόχοι του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης είναι η προώθηση υγιών και βιώσιμων δημόσιων οικονομικών, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και ανθεκτικότητας μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων και η πρόληψη των υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης προωθεί επίσης την ανάληψη ιδίας ευθύνης σε εθνικό επίπεδο και επικεντρώνεται περισσότερο σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο, σε συνδυασμό με πιο αποτελεσματική και πιο συνεκτική επιβολή. Κάθε κράτος μέλος οφείλει να υποβάλει στο Συμβούλιο και την Επιτροπή εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο. Ένα εθνικό μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο περιλαμβάνει τις δημοσιονομικές, μεταρρυθμιστικές και επενδυτικές δεσμεύσεις ενός κράτους μέλους, που καλύπτουν χρονικό ορίζοντα προγραμματισμού τεσσάρων ή πέντε ετών, ανάλογα με την κανονική διάρκεια της εθνικής κοινοβουλευτικής περιόδου. Η πορεία των καθαρών δαπανών ([8]) στα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια οφείλει να πληροί τις απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων για θέση ή διατήρηση του χρέους της γενικής κυβέρνησης σε αξιόπιστα καθοδική πορεία έως το πέρας της περιόδου προσαρμογής ή για διατήρησή του σε συνετά επίπεδα κάτω από το 60 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ), καθώς και για μείωση και/ή διατήρηση του γενικού δημοσιονομικού ελλείμματος κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη, σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Όταν κράτος μέλος δεσμεύεται να υλοποιήσει ένα κατάλληλο σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σύμφωνα με τα κριτήρια που καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263, η περίοδος προσαρμογής μπορεί να παραταθεί έως και κατά τρία έτη. Προκειμένου να στηρίξει την κατάρτιση των εν λόγω εθνικών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών-διαρθρωτικών σχεδίων, στις 21 Ιουνίου 2024 η Επιτροπή δημοσίευσε καθοδήγηση σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχουν τα κράτη μέλη στα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδιά τους και στις ετήσιες εκθέσεις προόδου τους. Σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 36 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, η Επιτροπή διαβίβασε στα κράτη μέλη πορείες αναφοράς και τεχνικές πληροφορίες, ανάλογα με την περίπτωση. Τα κράτη μέλη οφείλουν να υποβάλουν τα εθνικά μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδιά τους έως τις 20 Σεπτεμβρίου 2024, εκτός εάν το κράτος μέλος και η Επιτροπή

([5]) Σύσταση του Συμβουλίου (ΕΕ), της 12ης Απριλίου 2024, σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ (ΕΕ C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος (ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Οδηγία 2011/85/ΕΕ του Συμβουλίου, της 8ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών (ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Οι καθαρές δαπάνες όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 2) του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263: «καθαρές δαπάνες»: οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση i) των δαπανών για τόκους, ii) των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, iii) των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια, iv) των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, v) των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας και vi) των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

συμφωνήσουν να παρατείνουν την προθεσμία για εύλογο χρονικό διάστημα. Σύμφωνα με τα εθνικά νομικά τους πλαίσια, τα κράτη μέλη μπορούν να συζητούν τα προσχέδια μεσοπρόθεσμων σχεδίων τους με τα εθνικά τους κοινοβούλια, να ζητούν από τα ανεξάρτητα δημοσιονομικά όργανα να εκδώσουν γνώμη και να διεξάγουν διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και άλλους εθνικούς συμφεροντούχους.

(6) Το 2024 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο συντονισμού των οικονομικών πολιτικών εξακολουθεί να εξελίσσεται σε ευθυγράμμιση με την εφαρμογή του μηχανισμού. Η πλήρης εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας εξακολουθεί να είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν τα προηγούμενα έτη. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις των ετών 2019, 2020, 2022 και 2023 διατηρούν εξίσου τη σημασία τους για τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που έχουν αναθεωρηθεί, επικαιροποιηθεί ή τροποποιηθεί σύμφωνα με τα άρθρα 14, 18 και 21 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241.

(7) Στις 17 Μαΐου 2021 η Κύπρος υπέβαλε στην Επιτροπή το οικείο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241. Δυνάμει του άρθρου 19 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, η Επιτροπή αξιολόγησε τη συνάφεια, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνοχή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές αξιολόγησης που καθορίζονται στο παράρτημα V του εν λόγω κανονισμού. Στις 28 Ιουλίου 2021 το Συμβούλιο εξέδωσε την εκτελεστική απόφασή του για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου ([9]), η οποία τροποποιήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2023 δυνάμει του άρθρου 18 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 με σκοπό να επικαιροποιηθεί η μέγιστη χρηματοδοτική συνεισφορά για μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη, καθώς και να συμπεριληφθεί το κεφάλαιο για το REPowerEU ([10]). Η αποδέσμευση των δόσεων εξαρτάται από την έκδοση απόφασης από την Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, που να δηλώνει ότι η Κύπρος έχει εκπληρώσει ικανοποιητικά τα σχετικά ορόσημα και τους στόχους που έχουν καθοριστεί στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου. Η ικανοποιητική εκπλήρωση προϋποθέτει ότι η επίτευξη των προηγούμενων οροσήμων και στόχων δεν έχει αναιρεθεί.

(8) Στις 30 Απριλίου 2024 η Κύπρος υπέβαλε το οικείο εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2024 και το οικείο πρόγραμμα σταθερότητας του 2024, σε ευθυγράμμιση με το άρθρο 4 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου ([11]). Σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241, το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων του 2024 αποτυπώνει επίσης την εξαμηνιαία έκθεση της Κύπρου σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την υλοποίηση του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

(9) Στις 19 Ιουνίου 2024 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας του 2024 για την Κύπρο. Αξιολόγησε την πρόοδο της Κύπρου όσον αφορά την εφαρμογή των σχετικών ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εκδόθηκαν από το Συμβούλιο μεταξύ 2019 και 2023 και προέβη σε απολογισμό της εφαρμογής του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου. Με βάση την ανάλυση αυτήν, η έκθεση χώρας εντόπισε κενά όσον αφορά τις προκλήσεις που δεν περιλαμβάνονται, ή περιλαμβάνονται μόνο εν μέρει, στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, καθώς και νέες και αναδυόμενες προκλήσεις. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Κύπρου όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της Ένωσης για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

(10) Η Επιτροπή διενήργησε εμπεριστατωμένη επισκόπηση βάσει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 για την Κύπρο. Τα κύρια πορίσματα της αξιολόγησης των μακροοικονομικών ευπαθειών της Κύπρου από το προσωπικό της Επιτροπής για τους σκοπούς του εν λόγω κανονισμού δημοσιεύτηκαν τον Μάρτιο του 2024. Στις 19 Ιουνίου 2024 η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Κύπρος αντιμετωπίζει μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ειδικότερα, η Κύπρος αντιμετωπίζει ευπάθειες που σχετίζονται με το ιδιωτικό, το δημόσιο και το εξωτερικό χρέος. Οι εν λόγω ευπάθειες έχουν υποχωρήσει συνολικά, αλλά παραμένουν σημαντικές, ενώ το μεγάλο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε περαιτέρω. Ο δείκτης χρέους ως προς το ΑΕΠ τόσο των νοικοκυριών όσο και των μη χρηματοοικονομικών εταιρειών συνέχισε να μειώνεται, αν και παραμένει σε υψηλά επίπεδα. Ωστόσο, το εταιρικό και το εξωτερικό χρέος διογκώνονται από το χρέος των οντοτήτων ειδικού σκοπού, που ενέχει περιορισμένους κινδύνους για την εγχώρια οικονομία. Το μεγάλο απόθεμα μη εξυπηρετούμενων δανείων που διακρατούνται από τράπεζες έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία έτη, μεταξύ άλλων το 2023, και η εξυγίανση των μη εξυπηρετούμενων δανείων από εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων αναμένεται να μειώσει περαιτέρω το ιδιωτικό χρέος. Ωστόσο, οι αυστηρότεροι χρηματοοικονομικοί όροι είναι πιθανό να αυξήσουν την πίεση στα υπερχρεωμένα νοικοκυριά και επιχειρήσεις. Ο δείκτης του δημόσιου χρέους ως προς το ΑΕΠ μειώνεται με ταχύ ρυθμό και η Κύπρος προβλέπεται να διατηρήσει δημοσιονομικά πλεονάσματα το 2024 και το 2025, με αποτέλεσμα περαιτέρω μειώσεις του δείκτη χρέους. Το μεγάλο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε περαιτέρω το 2023, κυρίως λόγω της συνεχιζόμενης ισχυρής εγχώριας ζήτησης και του επαναπατρισμού των κερδών. Αναμένεται να παραμείνει υψηλό το 2024 και το 2025. Η εξαιρετικά αρνητική καθαρή διεθνής επενδυτική θέση δεν βελτιώθηκε το 2023 και αναμένεται να επιδεινωθεί, εκτός εάν βελτιωθεί σημαντικά το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Έχουν καταβληθεί εκτεταμένες προσπάθειες πολιτικής για να αντιμετωπιστούν οι ευπάθειες που εντοπίστηκαν. Η πλήρης και

([9]) ST 10686/21 INIT και ST 10686/21 ADD 1.

([10]) Εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2023, για την τροποποίηση της εκτελεστικής απόφασης της 28ης Ιουλίου 2021, για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου (ST 15571/23 και ST 15571/23 ADD 1).

([11]) Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών (ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

έγκαιρη υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και περαιτέρω μέτρων αναμένεται να συμβάλει στην επέκταση των εξαγωγών και στον μετριασμό της υπερβολικής εξάρτησης από τις εισαγωγές πετρελαίου.

(11) Σύμφωνα με στοιχεία επικυρωμένα από την Eurostat, το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης της Κύπρου αυξήθηκε από 2,7 % του ΑΕΠ το 2022 σε 3,1 % το 2023, ενώ το χρέος της γενικής κυβέρνησης υποχώρησε από 85,6 % του ΑΕΠ στα τέλη του 2022 σε 77,3 % στα τέλη του 2023.

(12) Στις 12 Ιουλίου 2022 το Συμβούλιο συνέστησε ([12]) στην Κύπρο να λάβει μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει το 2023 ότι η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών συνάδει με έναν συνολικά ουδέτερο προσανατολισμό δημοσιονομικής πολιτικής ([13]), λαμβάνοντας υπόψη τη συνεχιζόμενη προσωρινή και στοχευμένη στήριξη προς τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις που είναι περισσότερο ευάλωτα στις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας και προς τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία. Παράλληλα, το Συμβούλιο συνέστησε στην Κύπρο να προσαρμόσει τις τρέχουσες δαπάνες στην εξελισσόμενη κατάσταση. Συνέστησε επίσης στην Κύπρο να επεκτείνει τις δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, καθώς και για την ενεργειακή ασφάλεια λαμβάνοντας υπόψη την πρωτοβουλία REPowerEU, μεταξύ άλλων κάνοντας χρήση του μηχανισμού και άλλων ταμείων της Ένωσης. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, το 2023 ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ([14]) ήταν επεκτατικός, κατά 1 % του ΑΕΠ, σε περιβάλλον υψηλού πληθωρισμού. Το 2023 η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών (εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων) είχε γενικά ουδέτερη συμβολή ύψους 0,2 % του ΑΕΠ στον δημοσιονομικό προσανατολισμό. Αυτό περιλαμβάνει τη μείωση κατά 0,1 % του ΑΕΠ του κόστους των στοχευμένων μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις που είναι περισσότερο ευάλωτα στις αυξήσεις των τιμών της ενέργειας, καθώς και την αύξηση κατά 0,2 % του ΑΕΠ του κόστους της παροχής προσωρινής προστασίας σε εκτοπισθέντα άτομα από την Ουκρανία. Η αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών τρεχουσών δαπανών το 2023 ήταν σύμφωνη με τη σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Ιουλίου 2022. Οι δαπάνες που χρηματοδοτήθηκαν από μη επιστρεπτέα στήριξη («επιχορηγήσεις») στο πλαίσιο του μηχανισμού και από άλλα κονδύλια της Ένωσης ανήλθαν στο 1,3 % του ΑΕΠ το 2023. Οι εθνικά χρηματοδοτούμενες επενδύσεις ανήλθαν στο 3,2 % του ΑΕΠ το 2023, ποσοστό που συνιστά αύξηση κατά 1,3 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το 2022. Η Κύπρος χρηματοδότησε πρόσθετες επενδύσεις μέσω του μηχανισμού και άλλων ταμείων της Ένωσης. Χρηματοδότησε δημόσιες επενδύσεις για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και για την ενεργειακή ασφάλεια, όπως: η εγκατάσταση θερμομόνωσης και φωτοβολταϊκών συστημάτων σε δημόσια κτίρια, οι ενεργειακές αναβαθμίσεις σε ορισμένους αστικούς και αγροτικούς πυροσβεστικούς σταθμούς, η αναβάθμιση των ικανοτήτων των αρμόδιων αρχών στην Κύπρο για την αντιμετώπιση των κινδύνων πυρκαγιάς και την ενίσχυση της προστασίας από τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι πολίτες, οι υποδομές και τα δάση, η ψηφιοποίηση βασικών ροών εργασίας σε ορισμένα υπουργεία και υπηρεσίες της κεντρικής κυβέρνησης, και η επέκταση του περιβάλλοντος ηλεκτρονικών εφαρμογών για σκοπούς σχεδιασμού και αδειοδότησης κτιρίων. Οι εν λόγω δημόσιες επενδύσεις χρηματοδοτούνται εν μέρει από τον μηχανισμό και άλλα ταμεία της Ένωσης.

(13) Στο πρόγραμμα σταθερότητας του 2024, το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικές προβολές προβλέπεται αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ στο 2,9 % το 2024 και 3,1 % το 2025, ενώ ο μετρούμενος με τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή (ΕνΔΤΚ) πληθωρισμός προβλέπεται στο 2,5 % το 2024 και 2,0 % το 2025. Το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης αναμένεται να μειωθεί σε 2,9 % του ΑΕΠ το 2024 και 2,8 % του ΑΕΠ το 2025, ενώ ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί σε 70,6 % έως τα τέλη του 2024 και 65,5 % έως τα τέλη του 2025. Μετά το 2025, το πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να μειωθεί σε 2,6 % του ΑΕΠ το 2026 και σε 2,1 % το 2027. Επομένως, το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να παραμείνει κάτω από την τιμή αναφοράς για το έλλειμμα του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη κατά τη διάρκεια της περιόδου που καλύπτει το πρόγραμμα. Αντίστοιχα, μετά το 2025, ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ προβλέπεται να μειωθεί σε 59,2 % του ΑΕΠ το 2026 και σε 54,2 % το 2027.

(14) Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ προβλέπεται να αυξηθεί κατά 2,8 % το 2024 και 2,9 % το 2025, και ο μετρούμενος με τον ΕνΔΤΚ πληθωρισμός να διαμορφωθεί σε 2,4 % το 2024 και 2,1 % το 2025.

(15) Στις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής προβλέπεται δημόσιο πλεόνασμα ύψους 2,9 % του ΑΕΠ το 2024, ενώ ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί σε 70,6 % έως τα τέλη του 2024. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός προβλέπεται να είναι ουδέτερος στο 0,0 % του ΑΕΠ το 2024.

([12]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2022, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2022 της Κύπρου και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2022 της Κύπρου (ΕΕ C 334 της 1.9.2022, σ. 104).

([13]) Με βάση τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής, η μεσοπρόθεσμη αύξηση του δυνητικού προϊόντος της Κύπρου το 2023, που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση του δημοσιονομικού προσανατολισμού, εκτιμάται σε 8,5 % σε ονομαστικούς όρους, με βάση τον 10ετή μέσο πραγματικό ρυθμό δυνητικής ανάπτυξης και τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ για το 2023.

([14]) Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ορίζεται ως μέτρο της ετήσιας μεταβολής της υποκείμενης δημοσιονομικής θέσης της γενικής κυβέρνησης. Αποσκοπεί στην αξιολόγηση της οικονομικής ώθησης που απορρέει από τις δημοσιονομικές πολιτικές, τόσο αυτές που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και αυτές που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της Ένωσης. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός μετράται ως η διαφορά μεταξύ i) της μεσοπρόθεσμης δυνητικής ανάπτυξης και ii) της μεταβολής των πρωτογενών δαπανών, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων (και εξαιρουμένων των προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης που σχετίζονται με την κρίση της COVID-19) και συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) στο πλαίσιο του μηχανισμού και άλλων ταμείων της Ένωσης.

(16) Δαπάνες ύψους 0,7 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με επιχορηγήσεις από τον μηχανισμό το 2024, έναντι 0,3 % του ΑΕΠ το 2023, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από επιχορηγήσεις στο πλαίσιο του μηχανισμού θα καταστήσουν δυνατή την πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής ποιότητας και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την παραγωγικότητα χωρίς άμεσο αντίκτυπο στο ισοζύγιο ή το χρέος της γενικής κυβέρνησης της Κύπρου. Δαπάνες ύψους 0,2 % του ΑΕΠ αναμένεται να χρηματοδοτηθούν με δάνεια από τον μηχανισμό το 2024, έναντι 0,0 % του ΑΕΠ το 2023, σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής.

(17) Στις 14 Ιουλίου 2023 το Συμβούλιο συνέστησε ([15]) στην Κύπρο να διατηρήσει υγιή δημοσιονομική θέση το 2024. Κατά την εκτέλεση των προϋπολογισμών τους για το 2023 και την κατάρτιση των σχεδίων δημοσιονομικών προγραμμάτων τους για το 2024, τα κράτη μέλη κλήθηκαν να λάβουν υπόψη ότι η Επιτροπή θα πρότεινε στο Συμβούλιο να κινήσει διαδικασίες υπερβολικού ελλείμματος στη βάση του ελλείμματος βάσει των απολογιστικών στοιχείων για το 2023. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής, το διαρθρωτικό ισοζύγιο της Κύπρου προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 2,1 % του ΑΕΠ το 2024, από 1,8 % το 2023, υπερβαίνοντας, ως εκ τούτου, τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο της χώρας για διαρθρωτικό ισοζύγιο ύψους 0 % του ΑΕΠ. Αυτό συνάδει με ό,τι συνέστησε το Συμβούλιο.

(18) Επιπλέον, το Συμβούλιο συνέστησε στην Κύπρο να λάβει μέτρα για τη σταδιακή κατάργηση των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας τα οποία είναι σε ισχύ, το συντομότερο δυνατόν το 2023 και το 2024. Το Συμβούλιο συνέστησε περαιτέρω στην Κύπρο να διασφαλίσει ότι, εάν νέες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας καταστήσουν αναγκαία τη θέσπιση νέων μέτρων στήριξης ή τη συνέχισή τους, τα εν λόγω μέτρα στήριξης στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, είναι δημοσιονομικώς ανεκτά και διατηρούν τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής, το καθαρό δημοσιονομικό κόστος ([16]) των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας εκτιμάται σε 0,4 % του ΑΕΠ το 2023 και προβλέπεται να μειωθεί σε 0,3 % το 2024 και σε 0,0 % το 2025. Ειδικότερα, οι χαμηλότεροι ειδικοί φόροι κατανάλωσης στα πετρελαϊκά προϊόντα εξέπνευσαν τον Μάρτιο του 2024 και οι επιδοτήσεις των λογαριασμών ηλεκτρικής ενέργειας θεωρείται ότι θα παραμείνουν σε ισχύ το 2024 και αναμένεται να καταργηθούν σταδιακά στη διάρκεια του 2024. Τα μέτρα στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας δεν προβλέπεται να καταργηθούν σταδιακά το συντομότερο δυνατόν το 2023 και το 2024. Υπάρχει το ενδεχόμενο αυτό να μη συνάδει με ό,τι συνέστησε το Συμβούλιο. Το δημοσιονομικό κόστος των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας που στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων εκτιμάται σε 0,0 % του ΑΕΠ το 2024 (0,0 % το 2023), σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής.

(19) Επιπλέον, το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στην Κύπρο να διατηρήσει τις εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις και να διασφαλίσει την αποτελεσματική απορρόφηση των επιχορηγήσεων στο πλαίσιο του μηχανισμού και άλλων κονδυλίων της Ένωσης, ιδίως για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής, οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις προβλέπεται να παραμείνουν γενικά σταθερές στο 3,1 % του ΑΕΠ το 2024 σε σύγκριση με το 3,2 % του ΑΕΠ το 2023. Αυτό συνάδει με ό,τι συνέστησε το Συμβούλιο. Επιπλέον, οι δημόσιες δαπάνες που χρηματοδοτούνται με έσοδα από ταμεία της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των επιχορηγήσεων στο πλαίσιο του μηχανισμού, αναμένεται να παραμείνουν σταθερές στο 1,3 % του ΑΕΠ το 2024. Αυτό οφείλεται στην αύξηση των δαπανών που χρηματοδοτούνται από επιχορηγήσεις στο πλαίσιο του μηχανισμού κατόπιν μείωσης άλλων επιχορηγήσεων της Ένωσης μετά το τέλος της περιόδου προγραμματισμού 2014-2020 των διαρθρωτικών ταμείων της Ένωσης, για την οποία τα κονδύλια ήταν διαθέσιμα έως το 2023.

(20) Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων και με την παραδοχή ότι η πολιτική θα παραμείνει αμετάβλητη, οι εαρινές προβλέψεις του 2024 της Επιτροπής προβλέπουν δημόσιο πλεόνασμα ίσο με 2,9 % του ΑΕΠ το 2025. Ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί στο 65,4 % έως τα τέλη του 2025. Η συνετή δημοσιονομική πολιτική αναμένεται να συμβάλει και στην ενίσχυση της εξωτερικής θέσης.

(21) Σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 3 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 και το παράρτημα V κριτήριο 2.2 του εν λόγω κανονισμού, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει εκτεταμένο σύνολο αλληλοενισχυόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που πρέπει να υλοποιηθούν έως το 2026. Οι εν λόγω μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις αναμένεται να συμβάλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Εντός αυτού του αυστηρού χρονικού πλαισίου, είναι αναγκαίο να προχωρήσει ταχέως η αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας της Κύπρου μέσω της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης, με παράλληλη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Για την εκπλήρωση των δεσμεύσεων του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας έως τον Αύγουστο του 2026, είναι αναγκαίο η Κύπρος να συνεχίσει την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και να επιταχύνει τις επενδύσεις αντιμετωπίζοντας σχετικές προκλήσεις και διασφαλίζοντας παράλληλα ισχυρή διοικητική ικανότητα.

([15]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 14ης Ιουλίου 2023, σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 της Κύπρου και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 της Κύπρου (ΕΕ C 312 της 1.9.2023, σ. 116).

([16]) Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει το επίπεδο του ετήσιου δημοσιονομικού κόστους των εν λόγω μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων και των δαπανών και, κατά περίπτωση, χωρίς τα έσοδα από φόρους επί των απροσδόκητων κερδών των προμηθευτών ενέργειας.

(22) Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, σύμφωνα με το άρθρο 18 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([17]), η Κύπρος οφείλει να επανεξετάσει κάθε πρόγραμμα που υποστηρίζεται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), το Ταμείο Συνοχής και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) έως τον Μάρτιο του 2025, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις προκλήσεις που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2024, καθώς και το οικείο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα. Η εν λόγω επανεξέταση αποτελεί τη βάση για την οριστική κατανομή της ενωσιακής χρηματοδότησης που περιλαμβάνεται σε κάθε πρόγραμμα. Η Κύπρος έχει σημειώσει πρόοδο ως προς την εφαρμογή των προγραμμάτων πολιτικής συνοχής και του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, όμως εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα και κοινωνικοοικονομικές ανισότητες μεταξύ αστικών και μη αστικών περιοχών. Η επιτάχυνση της εφαρμογής του προγράμματος πολιτικής συνοχής είναι καθοριστικής σημασίας. Επιπλέον, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί η διοικητική ικανότητα των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης ενόψει της νομοθετικής μεταρρύθμισης της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Κύπρο, η οποία έχει προγραμματιστεί για την 1η Ιουλίου 2024. Οι προτεραιότητες που συμφωνήθηκαν στο πρόγραμμα πολιτικής συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ» εξακολουθούν να είναι συναφείς. Η αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των λύσεων αποθήκευσης και η ενίσχυση της ενεργειακής απόδοσης και των αστικών μεταφορών είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη της πράσινης μετάβασης. Η βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων, ιδίως της επεξεργασίας των λυμάτων, είναι απαραίτητη για τη συμμόρφωση με την οδηγία 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου ([18]). Η πρόοδος προς μια κυκλική οικονομία στη διαχείριση των αποβλήτων εξακολουθεί να είναι κρίσιμης σημασίας και απαιτεί βελτιώσεις στην ανακύκλωση και τη μείωση των αποβλήτων. Θα πρέπει να συνεχιστεί η υλοποίηση επενδύσεων υπέρ της ενεργοποίησης στην αγορά εργασίας και της κοινωνικής ένταξης ευπαθών ομάδων. Η υλοποίηση των ατομικών λογαριασμών μάθησης και της ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά παραμένει σημαντική. Επιπλέον, εξακολουθούν να αποτελούν προτεραιότητα οι επενδύσεις σε καλής ποιότητας και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας και κοινωνική στέγαση. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και την ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης του προγράμματος πολιτικής συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ», οι ολοένα και πιο επιτακτικές ανάγκες όσον αφορά την πρόληψη των κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και την ετοιμότητα για την αντιμετώπισή τους χρήζουν περαιτέρω προσοχής. Η Κύπρος θα μπορούσε επίσης να αξιοποιήσει την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη, που θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/795 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ([19]), προκειμένου να στηρίξει την ενεργειακή της μετάβαση μέσω καθαρών και αποδοτικών ως προς τη χρήση των πόρων τεχνολογιών, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών.

(23) Πέρα από τις οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις στις οποίες ανταποκρίνονται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της Ένωσης, η Κύπρος αντιμετωπίζει διάφορες πρόσθετες προκλήσεις που σχετίζονται με τη διακυβέρνηση των κρατικών επιχειρήσεων, τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα και τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων, την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την επέκταση και την αναβάθμιση του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

(24) Η εύρυθμη λειτουργία και η ανταγωνιστικότητα του επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική αποδοτικότητα και την ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό, η διακυβέρνηση των κρατικών επιχειρήσεων στην Κύπρο δεν ανταποκρίνεται πλήρως στα διεθνή πρότυπα. Τα τελευταία έτη θεσπίστηκαν ορισμένα μέτρα πολιτικής για τη βελτίωση της οικονομικής εποπτείας των δημόσιων οντοτήτων, αλλά η απουσία υποχρέωσης πλήρους απογραφής και τακτικής υποβολής εκθέσεων περιορίζει την αποτελεσματική παρακολούθηση των επιδόσεων και τον σχεδιασμό των κρατικών επιχειρήσεων. Επιπλέον, εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από ανεπάρκεια σημαντικές πτυχές των πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης, όπως ο αξιοκρατικός διορισμός των διοικητικών συμβουλίων, η πολιτική ιδιοκτησίας, η διαχείριση βάσει επιδόσεων, η διαφάνεια και η λογοδοσία όσον αφορά τις οικονομικές επιδόσεις. Στο πλαίσιο αυτό, υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με την ποιότητα και τις τιμές των υπηρεσιών σε τομείς στους οποίους κυριαρχούν οι κρατικές επιχειρήσεις, όπως ο τομέας της ηλεκτρικής ενέργειας.

(25) Οι ιδιαίτερα χαμηλές επιδόσεις της Κύπρου στο Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών (PISA) του 2022 καταδεικνύουν ότι οι ανεπαρκείς επιδόσεις σε βασικές δεξιότητες (δηλαδή στον γραμματισμό, τον αριθμητισμό και τις θετικές επιστήμες) αποτελούν σημαντική πρόκληση. Παρά τα επαρκή τυπικά προσόντα του διδακτικού προσωπικού, η διαρκής κατάρτιση των εκπαιδευτικών, συμπεριλαμβανομένων των μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης βάσει ικανοτήτων, είναι ανεπαρκής. Το 2021 η πλειονότητα των υποψήφιων εκπαιδευτικών απέτυχε στις εξετάσεις διορισμού. Το εκπαιδευτικό σύστημα δεν έχει αξιολογήσει επαρκώς τους εκπαιδευτικούς πόρους, ούτε τους έχει προσαρμόσει στις ανάγκες των μαθητών, κάτι που απαιτείται για την ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων. Στην αγορά εργασίας οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων γίνονται όλο και πιο διαδεδομένες, ενώ η συμμετοχή σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) εξακολουθεί να είναι σημαντικά χαμηλότερη από τον μέσο όρο της Ένωσης. Το χαμηλό ποσοστό συμμετοχής σε

([17]) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων (ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([18]) Οδηγία 91/271/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1991, για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (ΕΕ L 135 της 30.5.1991, σ. 40, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1991/271/oj).

([19]) Κανονισμός (ΕΕ) 2024/795 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Φεβρουαρίου 2024, για τη θέσπιση της πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη (STEP) και την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ και των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058, (ΕΕ) 2021/1056, (ΕΕ) 2021/1057, (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) αριθ. 223/2014, (ΕΕ) 2021/1060, (ΕΕ) 2021/523, (ΕΕ) 2021/695, (ΕΕ) 2021/697 και (ΕΕ) 2021/241 (ΕΕ L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

προγράμματα ΕΕΚ συνδέεται με περιορισμούς δυναμικότητας και ελκυστικότητας, καθώς τα περισσότερα σχολεία ΕΕΚ βρίσκονται σε αστικές περιοχές, γεγονός που δυσχεραίνει την εγγραφή των μαθητών που ζουν σε αγροτικές περιοχές, ενώ οι περισσότεροι μαθητές προτιμούν σαφώς να εισαχθούν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η εκπαίδευση ενηλίκων έχει περιορισμένες δυνατότητες να διορθώσει αυτήν την κατάσταση, καθώς το ποσοστό των ενηλίκων ηλικίας 25 έως 64 ετών που συμμετείχαν σε δραστηριότητες μάθησης κατά τους προηγούμενους 12 μήνες ήταν 28,3 % το 2022 (έναντι 39,5 % στην Ένωση). Τούτο αποτελεί μια σημαντική μείωση από 44,8 % το 2016 και υπονομεύει τις δυνατότητες της Κύπρου να βελτιώσει την οικονομική της ανταγωνιστικότητα.

(26) Παρά τα σημαντικά μέτρα που έχουν ληφθεί για να επιταχυνθεί η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά προβλήματα. Η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές αντιπροσώπευε μόλις το 17 % του μείγματος ηλεκτρικής ενέργειας της Κύπρου το 2022. Αυτό εξακολουθεί να υπολείπεται σημαντικά του στόχου για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές σε ποσοστό 31,5 % έως το 2030, όπως αναφέρεται στο εθνικό προσχέδιο της Κύπρου για την ενέργεια και το κλίμα. Λόγω της εξάρτησης της Κύπρου από πετρελαϊκά προϊόντα, τα οποία εισάγονται στο σύνολό τους και καλύπτουν άνω του 80 % των ενεργειακών αναγκών της, η Κύπρος παραμένει ευάλωτη στις διακυμάνσεις των παγκόσμιων τιμών της ενέργειας. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά προβλήματα όσον αφορά την αναβάθμιση και την επέκταση του υφιστάμενου δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας για να διευκολυνθεί η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η Κύπρος αντιμετωπίζει σημαντικά εμπόδια όσον αφορά τη βραχυπρόθεσμη δυναμικότητα του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας για την κάλυψη της αύξησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, με αποτέλεσμα επαναλαμβανόμενες ελλείψεις. Αυτό προκύπτει εμφανώς κατά την εξέταση των επίσημων στοιχείων της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου. Έως τα τέλη Νοεμβρίου του 2023, το κυπριακό σύστημα διέθετε λειτουργικούς σταθμούς παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές συνολικής ισχύος 782,57 MW, μεταξύ άλλων ισχύος 157,50 MW από αιολική ενέργεια, 625,93 MW από φωτοβολταϊκά και 9,15 MW από βιομάζα. Ταυτόχρονα, η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας έχει εγκρίνει άδειες κατασκευής για έργα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας συνολικής ισχύος 2 383 MW. Μια γενική στρατηγική για την αποθήκευση ενέργειας θα μπορούσε να αυξήσει την ευελιξία και τη σταθερότητα του εφοδιασμού και να περιορίσει το κόστος της αυξομείωσης φορτίου των συμβατικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής.

(27) Η Κύπρος αντιμετωπίζει διάφορες προκλήσεις στο πλαίσιο των προσπαθειών της να καταστεί ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή, όπως το ασθενές θεσμικό πλαίσιο για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και η έλλειψη βιώσιμων πρακτικών διαχείρισης των υδάτων για τη στήριξη της ανθεκτικής γεωργίας. Η χώρα είναι ιδιαίτερα ευάλωτη στην κλιματική αλλαγή, οι δε εθνικές πολιτικές και τα εθνικά μέτρα προσαρμογής δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκώς. Η Κύπρος αντιμετωπίζει χαμηλά επίπεδα βροχοπτώσεων και υψηλές θερμοκρασίες, με αποτέλεσμα να εμφανίζει το πλέον υψηλό επίπεδο καταπόνησης των υδάτινων πόρων στην Ένωση. Αν και ο κυπριακός γεωργικός τομέας ωφελείται από συστήματα άρδευσης που είναι ολοένα και πιο αποδοτικά ως προς τη χρήση των υδάτων, εξακολουθεί να έχει το υψηλότερο ποσοστό κατανάλωσης νερού λόγω της σημαντικής απώλειας υδάτινων πόρων σε ανεπαρκή δίκτυα διανομής και αποθήκευσης. Επιπλέον, ο κυπριακός γεωργικός τομέας αντιμετωπίζει ήδη τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, συμπεριλαμβανομένης της υποβάθμισης του εδάφους και της απερήμωσης, με αποτέλεσμα τη μείωση της απόδοσης των καλλιεργειών. Η αποτελεσματική διαχείριση και αποθήκευση των υδάτων, καθώς και η υιοθέτηση καλλιεργειών που χρειάζονται λιγότερο νερό, καθίστανται ύψιστης σημασίας. Η ανθρωπογενής πίεση στους οικοτόπους και τα οικοσυστήματα, ιδίως στις παράκτιες ζώνες, επιδεινώνει την κατάσταση. Η τρέχουσα προσέγγιση της χώρας όσον αφορά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή παραμένει σε μεγάλο βαθμό μη δεσμευτική. Γι' αυτό απαιτούνται καλύτερες θεσμικές ρυθμίσεις με τις οποίες θα ενισχυθεί η ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα.

(28) Δεδομένης της στενής διασύνδεσης των οικονομιών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και της συλλογικής συνεισφοράς τους στη λειτουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, το 2024 το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, για να εφαρμόσουν τη σύσταση του 2024 σχετικά με τη ζώνη του ευρώ. Όσον αφορά την Κύπρο, οι συστάσεις 1, 2, 3 και 4 συμβάλλουν στην υλοποίηση της πρώτης, της δεύτερης, της τρίτης και της τέταρτης σύστασης που διατυπώνονται στη σύσταση του 2024 σχετικά με τη ζώνη του ευρώ.

(29) Υπό το πρίσμα της εμπεριστατωμένης επισκόπησης της Επιτροπής και των συμπερασμάτων σχετικά με την ύπαρξη ανισορροπιών, οι συστάσεις στο πλαίσιο του άρθρου 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 αποτυπώνονται στη σύσταση 1. Οι πολιτικές που αναφέρονται στη σύσταση 1 συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των ευπαθειών που συνδέονται με το δημόσιο και το εξωτερικό χρέος. Οι πολιτικές που αναφέρονται στη σύσταση 4 συμβάλλουν στην υλοποίηση της σύστασης 1, καθώς μειώνουν τη ζήτηση για εισαγωγές ενέργειας και βοηθούν κατ' επέκταση στην ενίσχυση του εξωτερικού ισοζυγίου. Η σύσταση 1 συμβάλλει τόσο στην αντιμετώπιση των ανισορροπιών, όσο και στην εφαρμογή της σύστασης του 2024 σχετικά με τη ζώνη του ευρώ, σε ευθυγράμμιση με την αιτιολογική σκέψη 28,

ΣΥΝΙΣΤΑ στην Κύπρο να λάβει μέτρα το 2024 και το 2025 προκειμένου:

1. Να υποβάλει εγκαίρως το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιο. Σε ευθυγράμμιση με τις απαιτήσεις του μεταρρυθμισμένου Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, να περιορίσει την αύξηση των καθαρών δαπανών ([20]) το 2025 σε ρυθμό που να συνάδει, μεταξύ άλλων, με τη θέση του χρέους της γενικής κυβέρνησης σε αξιόπιστα καθοδική πορεία σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα και με την τήρηση της τιμής αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη.

([20]) Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, ως «καθαρές δαπάνες» νοούνται οι κρατικές δαπάνες μετά την αφαίρεση των δαπανών για τόκους, των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, των δαπανών για προγράμματα της Ένωσης που καλύπτονται στο σύνολό τους από ενωσιακά κονδύλια, των εθνικών δαπανών για τη συγχρηματοδότηση προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, των κυκλικών στοιχείων των δαπανών για επιδόματα ανεργίας και των έκτακτων και άλλων προσωρινών μέτρων.

2. Να ενισχύσει τη διοικητική ικανότητα διαχείρισης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, να επιταχύνει τις επενδύσεις και να διατηρήσει τη δυναμική υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων. Να αντιμετωπίσει τις σχετικές προκλήσεις, ώστε να καταστεί δυνατή η αδιάλειπτη, ταχεία και αποτελεσματική υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένου του κεφαλαίου για το REPowerEU, διασφαλίζοντας την ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων έως τον Αύγουστο του 2026. Να επιταχύνει την εφαρμογή των προγραμμάτων πολιτικής συνοχής. Στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης των εν λόγω προγραμμάτων, να εξακολουθήσει να επικεντρώνεται στις συμφωνηθείσες προτεραιότητες, λαμβάνοντας μέτρα για την καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών όσον αφορά την πρόληψη των κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και την ετοιμότητα για την αντιμετώπισή τους, εξετάζοντας παράλληλα τις ευκαιρίες βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας που παρέχει η πρωτοβουλία για την πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη.

3. Να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας επιταχύνοντας τις προσπάθειες για τη βελτίωση της διακυβέρνησης των κρατικών επιχειρήσεων σε ευθυγράμμιση με τα διεθνή πρότυπα και βελτιώνοντας περαιτέρω τα επίπεδα δεξιοτήτων και τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Να ενισχύσει τη διαρκή κατάρτιση των εκπαιδευτικών και να αντιμετωπίσει τις ανισορροπίες μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας, αυξάνοντας περαιτέρω τη δυναμικότητα και την ελκυστικότητα των προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και προωθώντας την εκπαίδευση ενηλίκων.

4. Να αναβαθμίσει και να επεκτείνει το δίκτυο και την αποθήκευση, ώστε να ανταποκριθεί στο αυξανόμενο μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Να βελτιώσει την υλοποίηση των μέτρων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, δίνοντας έμφαση στην ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, καθώς και στην εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών διαχείρισης των υδάτων στη γεωργία.

Λουξεμβούργο, 21 Οκτωβρίου 2024.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

NAGY I.